Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
Karolina Olin
Kumppanuuspäällikkö
Varsinais-Suomen hyvinvointialue
15.11.2024

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja sosiaalihuoltolain 22 a§:n muuttamisesta (HE 187/2024)

Varsinais-Suomen hyvinvointialue kiittää kutsusta kuulemiseen ja toteaa käsiteltävästä asiasta seuraavaa:

Varsinais-Suomen hyvinvointialue kannattaa ehdotettuja lakimuutoksia.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

Palveluntuottajan aloittaessa toimintansa ennen rekisteröintipäätöstä, on olemassa riski asiakas- ja potilasturvallisuuden vaarantumisesta, jos palveluntuottajan lakisääteiset edellytykset eivät täyty. Hyvinvointialueen antaman ohjauksen ja valvonnan määrä saattaa lisääntyy.

Ennakoiva varautuminen riittäviin käsittelyresursseihin on tärkeää, koska rekisteröintihakemusten määrät voi kumuloitua jatkossakin tilanteessa, jossa palveluntuottajalle asetetut lakisääteiset vaatimukset muuttuvat, esimerkkinä ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen henkilöstömitoituksen muutokset.

Julkisen palvelutuotannon rekisteröitymisen vaatimaan ohjaukseen sekä resursointiin tulisi myös varautua.

Lisäksi Varsinais-Suomen hyvinvointialue edellyttää Soteri-rekisterin avaamista hyvinvointialueiden käyttöön mahdollisimman pian. Rekisterin sisältämät tiedot ovat olennaisia erityisesti valmius- ja varautumisvastuun toteuttamisen näkökulmasta.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain muuttamisesta; 5 § Oikeus tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja

Hallituksen esityksen mukaan 5§:ään lisättäisiin väliaikaisesti momentit 3 ja 4 (vuoden 2026 loppuun asti). Varsinais-Suomen hyvinvointialue kannattaa muutosta. Ehdotettu muutos vastaa toimintatapaa, joka oli voimassa ennen valvontalain voimaantuloa. Kuitenkin on hyvä, että valvontalain 21§:n 2 momentissa tarkoitettua rekisteröintipäätöstä edellytetään kyseessä olevilta palveluntuottajilta toiminnan jatkuessa.

Hallituksen esityksessä valvontalain (741/2023) 5§:ään ehdotetut muutokset helpottavat kyseessä olevien palveluntuottajien toiminnan käynnistymistä siltä osin, että rekisteröintipäätöstä ei tarvitse odottaa ennen toiminnan käynnistämistä.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue kuitenkin huomauttaa, että toiminnan käynnistämiseen ennen rekisteröintipäätöstä saattaa sisältyä asiakas- ja potilasturvallisuusriski, jos palveluntuottaja ei antamastaan vakuutuksesta huolimatta täytä laissa asetettuja vaatimuksia. Riski saattaa realisoitua erityisesti niiden palveluntuottajien osalta, jotka eivät ole hyvinvointialueiden järjestämisvastuuseen sisältyvän valvonnan piirissä.

Hyvinvointialueen vastuulle jää edelleen varmistaa järjestämislain (612/2021) 14§:n mukaiset vaatimukset niiden palveluntuottajien osalta, jotka tuottavat järjestämisvastuun toteuttamiseksi palveluja hyvinvointialueelle. Varsinais-Suomen hyvinvointialue tunnistaa ehdotetussa menettelytavassa riskin hyvinvointialueen valvonta- ja ohjaustehtävän lisääntymisen tilanteessa, jossa ilman rekisteröintipäätöstä toimintansa aloittanut palveluntuottaja ei täytä edellä mainitun pykälän tai valvontalain edellytyksiä.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue pitää hyvänä sitä, että hallituksen esityksen mukaan momenttia 3 ei sovelleta sellaiseen palveluntuottajaan, jonka on annettava palveluyksikön rekisteröintiä varten hakemuksessa 16 §:n 2 momentin 7 kohdassa tarkoitetut tiedot.

Lakiehdotuksen esitöissä viitataan, että palveluntuottajan vastuulle jää arviointi siitä, soveltuuko kyseinen pykälä palveluntuottajan toimintaan. Varsinais-Suomen hyvinvointialue haluaa kiinnittää huomiota muutoksen kohteena olevien palveluntuottajien riittävään ohjaukseen rekisteröintihakemuksen jättämisen yhteydessä.

Jos palveluntuottaja käynnistää toiminnan puutteellisilla edellytyksillä, tulee vastuut ja mahdolliset seuraukset olla selkeästi määritelty. Sekä hyvinvointialueiden että palveluntuottajien tulisi saada selkeät toimintaohjeet tilanteisiin, joissa hyvinvointialue tunnistaa, että valvontalain 5§ 3 momentin mukaisesti toimintansa aloittaneen palveluntuottajan lakisääteiset edellytykset eivät täyty.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain muuttamisesta; 52§ Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Hallituksen esityksen mukaan valvontalain 52§:n lisätään momentti, jonka mukaan yksityisille, kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 28§:ssä tarkoitetuille perheryhmäkodeille tai muille sosiaalihuoltolain 22a§:ssä tarkoitetuille perheryhmäkoteina toimiville asuinyksiköille annetaan mahdollisuus jatkaa toimintaa noudattaen valvontalain säädöksiä, kunnes rekisteröintipäätös on tehty. Palveluntuottajan tulisi kuitenkin hakea viiveettä palveluntuottajan ja palveluyksikön rekisteröintiä sen jälkeen, kun palvelua tuotetaan sosiaalihuoltolain mukaisesti.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue kannattaa ehdotettua muutosta. Kyse on rajatusta määrästä palveluntuottajia, joiden asiakkaina ovat alaikäisenä ilman huoltajaa maahan saapuneet lapset. Palveluntuottajan toiminnan jatkumisen mahdollistaminen lakisääteiset edellytykset täyttyen on lasten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen näkökulmasta erittäin tärkeää. Lisäksi perheryhmäkotien osalta hyvinvointialueiden ohjaus- ja valvontavastuu on jo voimassa ja toteutuu.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain muuttamisesta; 56§ Julkisen palveluntuottajan rekisteröinti

Hallituksen esityksen mukaan valvontalain 56§ muutetaan siten, että julkisen palveluntuottajan on annettava valvovalle viranomaiselle valvontalain 16§:ssa tarkoitetut tiedot ennen valvontalain luvun 3 voimaantuloa 1 päivänä tammikuuta 2028, eli rekisteröintivelvoite siirtyy kahdella vuodella eteenpäin. Varsinais-Suomen hyvinvointialue kannattaa ehdotusta. Esitetyt muutokset antavat julkiselle palveluntuotannolle aikaa vakiinnuttaa nyt käynnissä olevat lukuisat toiminnan sekä

organisaatiorakenteen muutokset. Lisäksi rekisteröintivelvoitteen siirtäminen kahdella vuodella antaa aikaa valvovalle viranomaiselle toteuttaa oma organisaatiomuutoksensa, valmistautua julkisen palvelutuotannon rekisteröintipäätöksiin sekä varmistaa riittävä ohjaus organisaatioille, jotka koostuvat sadoista toimintayksiköistä.

Julkisen palvelutuotannon rekisteröinnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä rekisteröintipäätösten käsittelyyn vaadittaviin resursseihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota, koska samaan aikaan yksityisten palveluntuottajien rekisteröintihakemukset jatkuvat todennäköisesti ennallaan – käsiteltävien hakemusten määrä moninkertaistuu.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue haluaa kiinnittää huomiota julkisen palveluntuottajan riittävään ohjaukseen rekisteröintimenettelyyn valmistautumisessa ja toteuttamisessa. Lisäksi rekisteröitymisestä vuoden 2028 jälkeen aiheutuvista kustannuksista tulisi informoida hyvinvointialueita ajoissa siten, että kustannuksiin on mahdollista varautua jo hyvinvointialueiden vuoden 2028 talousarviota suunniteltaessa.

Laki sosiaalihuoltolain 22 a§:n muuttamisesta

Varsinais-Suomen hyvinvointialueella ei ole lausuttavaa sosiaalihuoltolain 1301/2014 22a§ muuttamisesta.

Muut huomiot

Varsinais-Suomen hyvinvointialue haluaa lisäksi kiinnittää huomiota rekisteröintitietojen päivittämisten mahdolliseen lisääntymiseen, joka saattaa realisoitua iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen laskusta (HE 127/2024).

Lisäksi Varsinais-Suomen hyvinvointialue esittää toiveen Soteri-rekisterin avaamisesta hyvinvointialueiden käyttöön mahdollisimman pian, sekä rekisteristä saatavien tietojen välitöntä kehittämistä siten, että tietoa olisi mahdollista hyödyntää tehokkaasti osana hyvinvointialueen järjestämisvastuun (mm. palvelutuotannon ohjaus ja valvonta) toteuttamista. Erityisesti hyvinvointialueiden lakisääteisten valmius- ja

varautumisvastuiden näkökulmasta rekisteristäsaatavat tiedot ovat kriittiset ja välttämättömät.

Lisätiedot:

kumppanuuspäällikkö Karolina Olin, p. 050 4381772,
karolina.olin@varha.fi

Varsinais-Suomen hyvinvointialue